

A. HAPUŠIKAI		k.	
1	2	3	4
5	6	7	8

LATVIJAS REPUBLIKAS ĀRLIETU MINISTRS

Rīgā

2015. gada 14. augustā Nr. 37/286-3374

Uz 2015. gada 20. jūlija Nr. 1-5/163

Latvijas Republikas tiesībsargam ✓
Jurim Jansonam
Informācijai: Ministru prezidentei
Laimdotai Straujumai

Par ANO rezolūciju „Par ģimenes aizsardzību”

Augsti godātais Jansona kungs!

Esmu saņēmis Jūsu š.g. 20. jūlija vēstuli Nr. 1-5/163 attiecībā uz Latvijas nostāju ANO Cilvēktiesību padomē (turpmāk – Padome), balsojot „pret” rezolūciju „Par ģimenes aizsardzību” (turpmāk – Rezolūcija).

Vispirms vēlos apsveikt Tiesībsarga biroju ar tam 2015. gada martā Nacionālo cilvēktiesību aizsardzības institūciju Starptautiskās koordinēšanas komitejas Akreditācijas apakškomitejā Ženēvā piešķirto „A” kategorijas akreditācijas statusu. Tas apliecina nacionālās cilvēktiesību aizsardzības institūcijas atbilstību tā saucamajiem Parīzes principiem. Šie principi nosaka, ka nacionālās cilvēktiesību aizsardzības institūcijas galvenais mērķis ir veicināt un aizsargāt cilvēktiesības atbilstoši to starptautiskajiem standartiem, un šo tiesību pamatprincipi ir to universālums un nedalāmība.

Tāpēc neizpratni rada gan Jūsu augstākminētajā vēstulē izteiktais vērtējums, ka Rezolūcija ir „nozīmīgs dokuments ģimenes un bērnu tiesību aizsardzības, kā arī sieviešu nevienlīdzības izskaušanas jomā”, gan Jūsu paziņojums preseī, nosaucot šo Rezolūciju par „vēsturiski nozīmīgu”, tā kā šī Rezolūcija, neskatoties uz tās nosaukumu, ir pretrunā ne tikai šiem starptautiski atzītajiem cilvēktiesību pamatprincipiem, bet arī Latvijas tiesību aktiem un Latvijas starptautiskajām saistībām.

Savā š.g. 21. jūlija publikācijā (skat. pielikumā) jau sniedzu izvērstu skaidrojumu par Padomes darbības principiem, kā arī Latvijas kā ES dalībvalsts un tās partnervalstu motivāciju, balsojot „pret” Rezolūciju tās virzītāju (Krievijas Federācijas, Saūda Arābijas, Ēģiptes, u.c.) piedāvātajā redakcijā.

SAŅĒMTS	A. Austrīņa
Tiesībsarga birojā	Austrīņa
18.08.15.	Nr. 548

Papildus, atbildot uz Jūsu vēstulē uzdotajiem jautājumiem, informēju, ka :

1. Lēmums balsot „pret” Rezolūciju pilnībā atbilst Latvijas Republikas Satversmei un citiem ģimenes lomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar Satversmes 91. un 110.pantu¹ valsts pienākums ir aizsargāt visas ģimenes un ģimenes locekļus bez jebkādas diskriminācijas. Turklāt aktuālais politikas plānošanas dokuments ģimenes politikas jomā „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. līdz 2017.gadam” (turpmāk – Pamatnostādnes) nosaka, ka „aizsargājot un sniedzot atbalstu un tiesisko aizsardzību ģimenēm vai indivīdiem, nav pieļaujama nekāda diskriminācija pēc ģimenes modeļa”. Tāpat Pamatnostādnes atsaucas uz ANO Cilvēktiesību komiteju, kura ir norādījusi, ka ģimenes koncepts atsevišķos aspektos dažādās valstīs un pat vienas valsts dažādos reģionos var atšķirties un tāpēc nav iespējams sniegt standarta definīciju.

Rezolūcijas esošajā redakcijā – tieši pretēji Satversmē, Latvijai saistošajām starptautisko tiesību normām un atbilstošajos Latvijas normatīvajos aktos nostiprinātajām normām – netiek atzīts fakts, ka eksistē dažādas ģimeņu formas. Tā, piemēram, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantā (tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību) ietvertu aizsardzību atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai bauda arī neprecēti pāri, kas dzīvo kopā ar bērniem,² vientuļie vecāki un viņu bērni,³ bērni un viņu vecvecāki,⁴ bērni un viņu adoptētāji,⁵ bērni un viņu audžuvecāki.⁶ Tādējādi šī Rezolūcija neatbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos atspoguļotajiem principiem un secinājumiem.

Eiropas Savienība (t.sk. Latvija) un tās partnervalstis, t.sk. Latīņamerikas valstu reģionālo „bloku”⁷ pārstāvošās Brazīlija, Urugvaja, Čīle, Kolumbija un citas valstis, piedāvāja vairākus priekšlikumus Rezolūcijas teksta uzlabošanai, piemēram, papildināt ar jaunu paragrāfu – „valstis apzinās, ka dažādās kulturālajās, politiskajās un sociālajās sistēmās eksistē dažādas ģimeņu formas”. Labojums balstīts ANO Augstā komisāra cilvēktiesību jautājumos biroja 2014. gada ziņojumā (A/HRC/28/40), kurā uzsvērtā dažādu ģimenes formu pastāvēšana, katra ģimenes locekļa cilvēktiesības un valsts pienākums nodrošināt to ievērošanu, nepieciešamība aizsargāt individuālus ģimenes locekļus no vardarbības un ņemt vērā individuālo ģimenes locekļu vajadzības. Augstais komisārs ziņojumā norāda uz valstu pienākumu aizsargāt ikviena indivīda tiesības neatkarīgi no tā, kāda ir viņa ģimenes forma. Diemžēl pēc Krievijas Federācijas ierosinājuma Padome nolēma šo labojumu neizskatīt. Vienlaikus, Rezolūcijā pieminētas atsevišķas ģimenes formas attiecībā uz nabadzības un sociālās izstumšanas riskiem, bet ne attiecībā uz cilvēktiesībām tādā nozīmē, kādā to paredz Latvijas Republikas Satversme un Latvijai saistošie starptautiskie cilvēktiesību instrumenti.

¹ Satversmes 91.pants: *Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.*

Satversmes 110.pants: *Valsts aizsargā un atbalsta laulību — savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības.*

² *Johnston un citi pret Īriju* (iesniegums Nr. 9697/82), 1986.gada 18.decembra spriedums.

³ *Marckx pret Beļģiju* (iesniegums Nr. 6833/74), 1979.gada 13.jūnija spriedums.

⁴ Turpat, sprieduma 45.rindkopa.

⁵ *X. pret Franciju* (iesniegums Nr. 9993/82), 1982.gada 5.oktobra lēmums; *Söderbäck pret Zviedriju* (iesniegums Nr. 113/1997/897/1109), 1998.gada 28.oktobra spriedums.

⁶ *X. pret Šveici* (iesniegums Nr. 8257/78), 1978.gada 10.jūlija lēmums.

⁷ GRULAC (Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu grupa).

2. Lēmumu par Latvijas balsojumu par Rezolūciju pieņēma Ārlietu ministrija saskaņā ar tai piešķirto kompetenci un funkcijām ārlietās, izvērtējot Rezolūcijas tekstu un tā atbilstību Latvijas likumdošanai, starptautiskajām saistībām, vērtībām un interesēm.

Latvijas nacionālo pozīciju izstrādi starptautiskajām organizācijām nosaka 2010. gada 3. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.707 „Noteikumi par dokumentu izstrādāšanu valsts attīstības mērķu aizstāvēšanai starptautiskajās organizācijās, to saskaņošanas, apstiprināšanas un aktualizācijas kārtību”, kuru 8.punkts nosaka gadījumus, kuros nepieciešama nacionālās pozīcijas izstrāde.⁸

3. Latvija ir neatņemama Eiroatlantiskās drošības, ekonomikas un arī vērtību sistēmas daļa. Pašlaik Padomē ir ievēlētas un balso astoņas ES dalībvalstis, tostarp Latvija, bet ES nostājas izstrāde notiek visu 28 ES dalībvalstu starpā. Konkrētais balsojums atspoguļoja konsekvētu un saskaņotu ES nostāju. Jāpiebilst, ka arī 2014. gadā, kad Krievijas Federācija, Ķīna u.c. pirmo reizi virzīja Rezolūciju, ES dalībvalstis Padomē vienoti balsoja “pret” šo iniciatīvu. Tobrīd Latvija vēl nebija ievēlēta Padomē un nebalsoja.

Papildus vēršu Jūsu uzmanību uz sekojošiem būtiskiem apsvērumiem, kas ņemami vērā diskusijā par Rezolūcijas nepieņemamību Latvijai un citām demokrātiskām valstīm:

- Nozīmīgākās starptautiskās cilvēktiesību nevalstiskās organizācijas „*Amnesty International*”, „*International Commission of Jurists*” un citas publiski aicināja ANO dalībvalstis neatbalstīt šo Rezolūciju, ņemot vērā Rezolūcijas esošās redakcijas būtiskos trūkumus attiecībā uz indivīdu cilvēktiesību veicināšanu un aizsardzību.
- Atsevišķu valstu, t.sk. Krievijas Federācijas, centieni spekulēt ar tādiem jēdzieniem kā ģimene, laulība, tradicionālās vērtības, pretstatot tos "degradētajiem Rietumiem", bieži vien ir aizsegs, lai novērstu uzmanību no savām problēmām, vienlaikus sistemātiski vājinot pastāvošos, starptautiski atzītos cilvēktiesību standartus un mēģinot šķelt valstis, kas nodrošina daudz augstākus cilvēktiesību standartus un patiešām aizstāv cilvēktiesības starptautiski. Tas ir arī viens no drošības apdraudējuma veidiem.
- Ārlietu ministrijas pienākums ir nodrošināt, ka Latvija ir konsekventa, stiprinot ES un NATO, tostarp arī atbalstot kopīgus balsojumus starptautiskajās organizācijās, kas balstīti mūsu kopīgajās vērtībās. Pieņemtu, ka Jūsu vēstules mērķis nav bijis apšaubīt šos pamatprincipus. Atgādināšu arī, ka 2014. gada 22. jūlijā stājušies spēkā grozījumi Satversmē, pieņemot preambulu, kurā norādīts, ka Latvija kā

⁸ „8. Nacionālo pozīciju izstrādā, ja:

8.1. starptautiskās organizācijas tiesību aktam vai lēmumam būs ietekme uz Latvijas Republikas tiesību sistēmu vai paredzama šāda tiesību akta vai lēmuma ietekme uz valsts vai pašvaldības budžetu;

8.2. tiek grozīti starptautiskās organizācijas pamatdokumenti, kuros pēc būtības mainās:

8.2.1. organizācijas mērķi;

8.2.2. dalībvalstu pienākumi;

8.2.3. budžeta veidošanas principi;

8.2.4. lēmumu pieņemšanas kārtība;

8.3. nav izstrādāts politikas plānošanas dokuments attiecīgajā jomā;

8.4. atbildīgā iestāde to uzskata par nepieciešamu.”

demokrātiska, tiesiska, sociāli atbildīga un nacionāla valsts balstās uz cilvēka cieņu un brīvību, atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības, un ka Latvija, apzinoties savu līdztvērtību starptautiskajā kopienā, aizstāv valsts intereses un veicina vienotas Eiropas un pasaules ilgtspējīgu un demokrātisku attīstību.

Pielikumā: ārlietu ministra š.g. 21. jūlija publikācija „Maldinošās rūpes jeb par Latvijas balsojumu ANO”

Ar cieņu,

ārlietu ministrs

Edgars Rinkēvičs

Maldinošās rūpes jeb par Latvijas balsojumu ANO (irir.lv)¹

21.07.2015.

Pēdējās dienās dažiem Saeimas deputātiem, piemēram, Jūlijai Stepaņenko no sociāldemokrātiskās partijas „Saskaņa” un Imantam Parādniekam no Nacionālās apvienības, ir bijusi pastiprināta interese par vienu no Apvienoto Nāciju Cilvēktiesību padomes rezolūcijām un pausto Latvijas pozīciju, kas skar jautājumu par ģimenes aizsardzību. Izrādās, ka gan Nacionālās apvienības, gan „Saskaņas” deputātiem ir ļoti lielas simpātijas pret Krievijas un dažu citu autoritāru valstu iesniegtajām rezolūcijām ANO.

Kāpēc Latvija bija kopā ar Eiropu nevis ar Krieviju? Kļiedēšu mītus, ko apzināti vai neapzināti, vai aiz nezināšanas, veido minētie deputāti. Tādēļ par visu pēc kārtas. Par minēto ANO rezolūciju „Par ģimenes aizsardzību”, ko š.g. 3. jūlijā skatīja ANO Cilvēktiesību padomē Ženēvā, Latvija kopā ar visām citām Padomē ievēlētajām Eiropas Savienības dalībvalstīm (Igauniju, Franciju, Vāciju, Īriju, Nīderlandi, Portugāli un Lielbritāniju) pieņēma lēmumu - balsot „pret” rezolūciju, sekojot analogai praksei iepriekšējos gados. Par minēto rezolūciju balsoja Ēģipte, Krievija, Saūda Arābija, Gana, Kenija, Namībija, Botsvāna, Ķīna u.c. valstis.

Kādēļ Latvija kopā ar citām ES valstīm pieņēma šādu lēmumu? Latvija tāpat kā pārējās ES dalībvalstis vienmēr ir stingri atbalstījusi principu, kura pamatā ir atziņa, ka cilvēktiesības ir piemērojamas ikvienam neatkarīgi no atšķirīgām kulturālajām, reliģiskajām, politiskajām vai sociālajām sistēmām un tradīcijām. Cilvēktiesību universāluma princips ir nostiprināts arī ES Pamattiesību hartā, kas ir saistoša ES dalībvalstīm. Rezolūcijas projektā šis princips netika pilnībā atspoguļots.

Jānorāda, ka, prezentējot rezolūciju, tās autori atkārtoti mēģināja panākt starptautisku vienpusīga ģimenes koncepta atzīšanu, pilnvērtīgi neņemot vērā dažādu ģimenes formu pastāvēšanu, piemēram, nepilnu ģimeņu (vientuļā māte/tēvs un bērns) un audžuģimeņu. Tas savukārt var ietekmēt virknes cilvēktiesību īstenošanu, tajā skaitā sieviešu tiesību uz mantojumu, tiesību uz īpašumu, bērnu tiesību.

Vienlaikus rezolūcijas autori izvairās no valsts atbildības jautājuma pieminēšanas saistībā ar ģimenes locekļiem kā individuālajiem cilvēktiesību subjektiem. Tādējādi rezolūcijā ierosinātais tiesiskās aizsardzības līmenis nevis stiprināja, bet, gluži pretēji, atkāpās no ANO universālajiem standartiem šajā jomā. Piemēram, rezolūcija pārlietu akcentē nacionālo tradīciju nozīmi, taču izvairās sniegt risinājumu situācijām, kad tieši šo tradīciju vārdā ir noticis kāda ģimenes locekļa, piemēram, bērna cilvēktiesību aizskārums, un ir nepieciešams adekvāts tiesiskās aizsardzības risinājums. Faktiski lielākā daļa autoritatīvu valstu centās leģitimizēt savu redzējumu par cilvēktiesībām, aizsedzoties aiz lētām frāzēm par ģimeni un konservatīvām vērtībām.

Latvijas delegācija kopā ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm aktīvi sniedza priekšlikumus rezolūcijas teksta uzlabošanai. Ar mērķi pilnveidot rezolūcijas tekstu, ES kopā ar partneriem no citiem reģioniem, iesniedza rezolūcijas labojumus, taču šie labojumi neguva rezolūcijas autoru un Padomes vairākuma atbalstu. Ņemot vērā minētos apsvērumus, Padomē ievēlētās ES dalībvalstis, tajā skaitā Latvija, pieņēma vienotu lēmumu balsot „pret” konkrēto rezolūciju.

¹ Pieejams: <http://www.mfa.gov.lv/aktualitates/zinas/raksti-un-intervijas-prese/47441-maldinosas-rupes-jeb-par-latvijas-balsojumu-ano-irir-lv>

ANO Cilvēktiesību padomē gada laikā tiek pieņemtas aptuveni 100 rezolūcijas par visdažādākajiem cilvēktiesību jautājumiem (papildus, rezolūcijas par cilvēktiesību jautājumiem tiek pieņemtas ANO Ģenerālās asamblejas 3. komitejā (aptuveni 70 gadā), kā arī citās ANO komitejās. Turklāt šādas rezolūcijas ir rekomendējoša rakstura, kas ir tiesiski nesaistošs instruments.

Neskatoties uz apstākli, ka ANO Cilvēktiesību padomē ir ievēlētas tikai dažas Eiropas Savienības dalībvalstis (tostarp, Latvija), tās, iepriekš koordinācijā saskaņojot, pauž visas Eiropas Savienības kopīgu pozīciju. Konkrētais gadījums nebija izņēmums, bet gan konsekventa un saskaņota Eiropas Savienības rīcība.

Diemžēl Saeimas deputāti, rūpējoties par ģimenes institūta stiprināšanu, nav pamanījuši, ka 28. un 29. sesijas laikā Latvija ir atbalstījusi citas iniciatīvas, kas vērstas uz sievietēm, bērnu, invalīdu tiesību aizsardzību (visas minētās personu kategorijas skartas arī „*Protection of the family*” rezolūcijā). Piemēram, 28. sesijas ietvaros Latvija atbalstīja, tostarp, šādas rezolūcijas - Ieguldījums bērnu tiesību veicināšanā; Dzimšanas reģistrācija; Personu ar invaliditāti tiesības (*Investing in children; Birth registration; The rights of persons with disabilities*). Savukārt 29. sesijas ietvaros Latvija atbalstīja sekojošas rezolūcijas - Pasākumu pastiprināšana jebkādas vardarbības pret sievietēm izskaušanai; Vardarbības pret sievietēm izskaušana (*Elimination of discrimination against women; Accelerating efforts to eliminate all forms of violence against women*), kuras tematiskais uzsvars šogad bija tieši vardarbības ģimenē izskaušana; Pasākumu pastiprināšana bērnu piespiedu laulību izskaušanai; Tiesības uz izglītību (*Strengthening efforts to prevent and eliminate child, early and forced marriage; Right to education*).

Kā rāda augstākminētie piemēri, ir klaji nekorekti apgalvot, ka es kā ārlietu ministrs veicu pašdarbību vai darbojos pret ģimenes aizsardzības politiku. Vēl jo vairāk ir absurdi apgalvojumi par Satversmes pārkāpšanu.

Par procedūru. Daži vaimanā, ka šis balsojums nav ticis saskaņots valdībā vai koalīcijā. Latvijas nacionālo pozīciju izstrādi starptautiskajām organizācijām nosaka 2010. gada 3. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.707 - „Noteikumi par dokumentu izstrādāšanu valsts attīstības mērķu aizstāvēšanai starptautiskajās organizācijās, to saskaņošanas, apstiprināšanas un aktualizācijas kārtību”, kas tika ievēroti.

Vēlos vēlreiz atgādināt, ka Latvija ir neatņemama Eiroatlantiskās drošības, ekonomikas un arī vērtību sistēmas daļa. Atsevišķu valstu centieni izmantot cēlus vārdus par ģimeni, laulību, tradicionālajām vērtībām un „sapuvušajiem Rietumiem” ir tikai aizsegs, lai mums uzspiestu savu pārvaldību un dzīvesziņu un atgrieztu savas ietekmes sfērā. Aicinu nebūt naiviem, jo bieži vien šādu rezolūciju nosaukumi un temati ir centieni maskēt problēmas savās mājās un jaukt nenobriedušus prātus. Tas ir arī viens no drošības apdraudējuma veidiem.

Būdam Latvijas ārlietu ministrs, esmu uzsvēris, ka Latvija būs konsekventa stiprinot ES un NATO, tostarp arī atbalstot kopīgus balsojumus starptautiskajās organizācijās. Izskatās, ka tas nepatīk daudziem - dažreiz aiz naivuma, dažreiz aiz politiskā aprēķina, lai mēs nemanāmi ieslīdētu tur, no kurienes izdevās aiziet pirms 25 gadiem. Nesekosim maldugunīm un būsīm modri!

Autors ir Latvijas Republikas ārlietu ministrs, Vienotība

Raksts publicēts portālā irir.lv 2015. gada 21. jūlijā

Raksts publicēts arī portālā diena.lv 2015. gada 21. jūlijā

Raksts publicēts arī portālā delfi.lv 2015. gada 22. jūlijā